

Сіренко Н. М.
Д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна,
sirenko@tnau.edu.ua
Уманська В. В.
Здобувач

ТЕОРЕТИКИ-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВИРОБНИЧО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГАЛУЗІ РИСІВНИЦТВА

Досліджено теоретичні і методичні засади формування виробничо-ресурсного потенціалу галузі рисівництва.

Ключові слова: виробничо-ресурсний потенціал, галузь, рисівництво, аграрний сектор.

В Україні вирішення проблем всебічного ринкового оцінювання використання та відтворення виробничо-ресурсного потенціалу перебуває в початковій стадії, що і надало питанню раціонального формування і розвитку ресурсно-виробничого потенціалу галузі рисівництва (з урахуванням перспектив економічних реформ в країні щодо сільських територій, на яких розміщується виробництво рису) високого рівня актуальності. З'ясовано, що визначення вчених щодо потенціалу соціально-економічних систем є дискусійними. На сьогодні виокремлюються ресурсний, результативний підхід з позиції виробничої потужності, інтеграційний, організаційний, системний, динамічний тощо, сутність яких було критично проаналізовано.

Особливістю виробничо-ресурсного потенціалу соціально-економічних систем в аграрному секторі є те, що він виступає і як матеріальна умова для розширеного відтворення земельних, трудових та матеріально-технічних ресурсів, і як сукупність збалансованих факторів, які забезпечують ефективне функціонування різних організаційно-правових форм. Взявши зазначене за основу та виділивши притаманні галузі рисівництва особливості, під її виробничо-ресурсним потенціалом нами розуміється організована сукупність природних ресурсів, включаючи водні з їхнім інфраструктурним забезпеченням (зрошувальні системи), засобів праці, предметів праці, працівників, враховуючи їхні інтелектуальні та морально-етичні якості, досвід роботи, мотиви, стимули

що структурно і функціонально пов'язані між собою в процесі виробництва продукції галузі та забезпечують її визначений ефект.

Ефективне використання виробничо-ресурсного потенціалу галузі рисівництва залежить від функціонування механізму та обраних стратегій управління ним. Під механізмом управління виробничо-ресурсним потенціалом галузі рисівництва розуміється сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, інструментів, спрямованих на створення дієвого та результативного ланцюгу формування і функціонування виробничо-ресурсного потенціалу галузі рисівництва. Ефективність управління залежить від рівня забезпечення інформацією про стан навколишнього середовища і його зміни, про функціонування самої галузі, тобто про її внутрішні умови. Інформаційні ресурси є, по-суті, тією основою, на якій ґрунтуються управлінські рішення. Організація інформаційної діяльності значною мірою залежить від бізнес-процесів діяльності, розмірів та рівнів організації виробництва, динаміки ринку, особливостей управління тощо.

Узагальнюючи існуючі напрацювання, в якості структурних компонентів або складників виробничо-ресурсного потенціалу галузі рисівництва виділено: природно-ресурсний, матеріально-технічний, фінансово-інвестиційний, трудовий, інноваційний, інформаційний та інші потенціали. Встановлено, що важливим завданням розвитку вітчизняного рисівництва є визначення оптимальної структури виробничих ресурсів, що забезпечують ефективну діяльність. На основі проведених досліджень обґрунтовано, що на сьогодні для вітчизняної галузі рисівництва стратегічно важливими є комплекс таких складових виробничо-ресурсного потенціалу: природно-кліматичні в частині наявності та використання водних ресурсів; технічне забезпечення рисівницьких зрошувальних систем; наукове забезпечення виробництва рису; інноваційна та інформаційна складова щодо розвитку геоінформаційних технологій.

Особливості галузі рисівництва зумовлені рядом чинників, зокрема технологічними, природно-кліматичними, національними щодо звичаїв та

традицій виробництва рису, трудовими стосовно вимог щодо їх професійних якостей тощо. Але первісними все ж є специфічні фактори, які притаманні всім соціально-економічним системам аграрного сектору, які відрізняють цю сферу виробництва від інших і обумовлені особливою природою аграрної праці та її результатів. На основі виділених загальних та специфічних особливостей галузі рисівництва сформовано комплекс аспектів, що потребують поглибленого дослідження, зокрема щодо: раціонального використання природних, виробничих засобів і трудових ресурсів; поліпшення використання землі та підвищення її родючості; поглиблення спеціалізації і концентрації виробництва на основі міжгосподарської кооперації та агропромислової інтеграції; впровадження інтенсивних і ресурсозберігаючих технологій, індустриальних та біологічних (екологічних, органічних) методів діяльності; підвищення якості, умов зберігання, реалізації виробленої продукції; використання прогресивних форм організації виробництва, оплати праці, бізнес-процесів загалом.

Дослідження проблем виробничо-ресурсного потенціалу рисівництва майже відсутні в науковій літературі. Разом з тим, значна частина вчених займалася проблематикою економічної ефективності виробничого-потенціалу аграрного сектора. Тому нами на основі досліджень відповідних методичних підходів було сформовано власну позицію щодо окресленого питання: 1) необхідність врахування циклічного характеру розвитку такого потенціалу, що складається із стадій формування, використання, відтворення і впливає на оцінювання результату його використання; 2) неможливість ізольованого оцінювання кожної складової потенціалу, що є результатом його системності й цілісності; 3) первісність оцінювання водних ресурсів як галузеформуючого компонента; 4) орієнтація на оцінювання можливостей реалізації науково-інноваційного сценарію розвитку вітчизняної галузі рисівництва; 5) недостатнє забезпечення інформаційними ресурсами, що обмежує можливості аналізу та знижує рівень його об'єктивності; 6) етапність у здійсненні оцінювання рівня формування і розвитку виробничо-ресурсного потенціалу рисівництва, що дає можливість врахувати більшість факторів.

N. Sirenko, V. Umanska. Theoretics-methodological aspects of formation of production-resource potential in the field of registration.

Summary

The theoretical and methodical principles of formation of production-resource potential of the branch of rice production are investigated.

Key words: production-resource potential, branch, rice growing, agrarian sector.

Баришевська І. В.

*Канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

СУТНІСТЬ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Обґрунтовано сутність інституціонального забезпечення розвитку аграрного сектора економіки. Систематизовано основні інститути аграрного сектора економіки. Проаналізовано вплив інституціональних структур, та їх вплив на життєдіяльність і розвиток аграрного сектора економіки, яке має йти шляхом використання як ринкових механізмів, так і через державне регулювання функціонування ланок національної інноваційної системи.

Ключові слова: інститути, інституціональне забезпечення, інституціоналізм, аграрний сектор.

Першим докладно розглядає сутність соціальних інститутів Т. Веблен, за визначенням якого «інститути – це результати процесів, що відбувалися в минулому, вони пристосовані до обставин минулого й, отже, не перебувають у повній згоді з вимогами сучасності» [1].

Теорія інституціоналізму стверджує, що історична ситуація створює соціально-економічне середовище та визначає поведінку економічних агентів, які, взаємодіючи між собою, створюють інститути. Неоінституціональна теорія являє собою економічний аналіз ролі інститутів та їх впливу на господарство на основі принципів раціональності й методологічного індивідуалізму, що дозволяє визначати економічні напрями розвитку соціальної держави з урахуванням оптимізації державних витрат.

Наприкінці 1970-х рр. у рамках неоінституціоналізму виник очолюваний американським економістом Д. Нортонм напрям, де основну увагу